

F. GRAELL I DENIEL

**SOBRE LA MEDITACIÓ
FENOMENOLÒGICA
FONAMENTAL DE HUSSERL**

CAPÍTOLS TERCER I QUART

**LA REGIÓ DE LA CONSCIÈNCIA PURA I
LES REDUCCIONS FENOMENOLÒGIQUES**

QUADERNS DE FILOSOFIA

F. GRAELL I DENIEL

**SOBRE LA MEDITACIÓ
FENOMENOLÒGICA
FONAMENTAL DE HUSSERL**

CAPÍTOLS TERCER I QUART

**LA REGIÓ DE LA CONSCIÈNCIA PURA I
LES REDUCCIONS FENOMENOLÒGIQUES**

20

QUADERNS DE FILOSOFIA

Barcelona 2021

2ª edició juny 2021

[1ª edició setembre de 2006]

© F.Graell i Deniel
ISBN: 84-931608-9-x

www.xtec.cat/~fgraell
E-mail: fgraell@xtec.cat

Podeu fer ús de l'adreça electrònica per a qualsevol correspondència amb
Quaderns de Filosofia.

Es prega de tenir en compte sempre de consultar si hi ha una nova edició dels
quaderns (que inclou canvis de vegades prou rellevants) en la web
esmentada.

CONTINGUT

Nota preliminar, 7.

LA MEDITACIÓ FENOMENOLÒGICA FONAMENTAL

CAPÍTOL TERCER
LA REGIÓ DE LA CONSCIÈNCIA PURA

I

**§47. EL MÓN NATURAL COM A CORRELAT
DE LA CONSCIÈNCIA, 9**

1. Experiència legitimadora i consideració d'idees, 11.
2. A propòsit de la transcendència com a idea, 12.

II

**§49. LA CONSCIÈNCIA ABSOLUTA COM A
RESIDU DE L'ANORREAMENT DEL MÓN, 14.**

1. Consciència i realitat, 16.
2. El caràcter parcial de la pregunta per l'home, 16.

III

**§50. L'ACTITUD FENOMENOLÒGICA I LA
CONSCIÈNCIA PURA COM EL CAMP DE LA
FENOMENOLOGIA, 18.**

1. L'actitud fenomenològica i la ingenuïtat, 19

IV

**§53. ELS ANIMALS I LA CONSCIÈNCIA
PSICOLÒGICA, 21.**

1. La consciència aperceptiva i el cos, 23.

LA MEDITACIÓ FENOMENOLÒGICA FONAMENTAL

CAPÍTOL QUART LES REDUCCIONS FENOMENOLÒGIQUES

I

§56. L'ABAST DE LES REDUCCIONS, §57. LA DESCONNEXIÓ DEL JO PUR, 25.

1. Jo pur, jo subjecte i el conscient. 26.

II

§58. LA DESCONNEXIÓ DE DÉU, §59. I DE L'EIDÈTIC DE LA LòGICA PURA, 28.

1. La descripció fenomenològica, 29.

III

§60. LA DESCONNEXIÓ DE LES DISCIPLINES EIDETICOMATERIALS, 31.

1. Una ciència eidètica, 31.

IV

§62. L'ACTITUD FENOMENOLÒGICA I LA "DOGMÀTICA", 33.

1. El repte de la fenomenologia, 33.

Nota preliminar

Es passa a assenyalar de debò la consciència absoluta com allò que queda després d'abstenir-nos d'efectuar les tesis cogitatives en actitud natural; fet i fet tots els paràgrafs d'aquests nous capítols (el tercer i el quart de *La meditació fenomenològica fonamental* de les *Ideen*) estan dedicats a portar el lector a aquesta nova regió, fins i tot proposant l'anorreament del món: es tracta d'admetre que sols hi ha un absolut, que és el de la consciència, i que no ho és pas el món, d'absolut.

En la nova edició del quadern s'ha seguit la mateixa presentació que el quadern del segon capítol.

S'ha procurat no repetir consideracions, ni allargar els textos si no n'hi ha necessitat. Per això, sobretot en la quarta part, s'ha transcrit el seu contingut tan resumidament com s'ha pogut.

LA MEDITACIÓ FENOMENOLÒGICA FONAMENTAL

CAPÍTOL TERCER
LA REGIÓ DE LA CONSCIÈNCIA PURA

I

§47. EL MÓN NATURAL COM A CORRELAT DE LA CONSCIÈNCIA

Husserl expressa que seria concebible que el món intuïtiu fos l'últim en el sentit que «darrera» seu no n'hi hagués un altre; per exemple, no hi hagués un món com el concep la fisicomatemàtica. Certament això comprometria la connexió d'experiències que motiven els conceptes i descabdellaments de la física. Però, comptat i debatut, no afectaria massa la nostra consideració a partir del marc de les intuïcions donades.

«També, malgrat tot, podem continuar en aquesta direcció; seguint la destrucció mental de l'objectivitat de la cosa – com a correlat de la consciència empírica – no ens destorba cap límit. Cal sempre observar aquí: *el que són les coses* – les coses de les quals nosaltres sols podem dir-ne quelcom, de l'ésser o no ésser de les quals, el ser així o altrament, podem discutir i decidir-nos raonablement –, *ho són com a coses de l'experiència*. És aquesta sola que els prescriu el seu *sentit* i precisament, mentre es tracti de la cosa fàctica, l'experiència actual en les seves connexions empíriques ordenades determinadament. Però podem sotmetre les classes de vivències de l'experiència, i en especial la vivència fonamental de la percepció de la cosa, a una consideració *eidètica*, abastar-hi necessitats essencials i possibilitats essencials (com ho podem fet patentment), per consegüent perseguir eidèticament també les variacions possibles essencials de les connexions empíriques motivades: llavors es lliura el correlat de la nostra experiència fàctica, anomenat “*el món real*” [*wirklich*], *com a cas especial de multiformes móns i no móns possibles*, que per la seva banda no són res més que els correlats de les variacions possibles essencials de la idea “consciència experienciadora” amb més o menys connexions empíriques ordenades. Cal doncs que un hom no s'enganyi per la manera de parlar de la transcendència de la

cosa enfront de la consciència, o del seu “ésser-en-si”. El concepte estricte de transcendència del que és cosa, que és la mesura de totes les afirmacions raonables sobre la transcendència, no cal formar-lo d’enlloc més que no sigui del propi contingut essencial de l’experiència; és a dir: de les connexions *classificades* determinadament que anomenem experiència legitimadora [*ausweisende Erfahrung*]. La idea d’aquella transcendència és així el correlat eidètic de la idea pura d’aquesta experiència legitimadora.

«Això val per a qualsevol classe pensable de transcendència que hagi de poder ser tractada com a realitat [*Wirklichkeit*] o possible. *Mai no hi ha un tal objecte en si que no concerneixi la consciència i el jo de la consciència.* La cosa és una cosa del món circumdant, també la no vista, també la realment [*real*] possible, no experienciada sinó experienciable; això és: la potser experienciable. *L’experienciabilitat mai no vol dir una possibilitat lògica buida, sinó una possibilitat motivada* en una connexió empírica. Aquesta mateixa és de banda a banda una connexió de “*motivació*”, sempre encloent noves motivacions i transformant les dutes a terme. Les motivacions són, seguint el seu contingut conceptiu [*Auffassungsgehalt*], això és, determinatiu, diverses, més o menys riques, més o menys circumscrites o vagues de contingut, segons es tracti de coses “conegudes” o “plenament desconegudes”, o més encara “no descobertes”; és a dir: del que hi és conegut, en la cosa vista, o no conegut. Això depèn exclusivament de les *formes essencials* de tals connexions, que se sotmeten, seguint totes les possibilitats, a una investigació purament eidètica. Rau en l’essència que qualsevol real [*realiter*], però encara no experimentat actualment, pugui arribar a dada [*Gegebenheit*], i que llavors això vulgui dir que pertany a un horitzó indeterminat, però determinable, de la meva respectiva actualitat empírica. Aquest horitzó, però, és el correlat dels components d’indeterminació essencialment lligats a la mateixa experiència de les coses; i aquests deixen obertes – sempre essencialment – possibilitats impletives [*Erfüllungs-*

möglichkeiten], que de cap de les maneres són arbitràries, sinó motivades, *traçades en el seu tipus essencial*. Una qualsevol experiència actual assenyalada per sobre seua experiències possibles, les quals assenyalen una altra vegada noves experiències possibles, i així *in infinitum*. I tot això s'efectua d'acord amb formes reguladores i classes essencialment determinades i lligades a tipus *apriorístics*.

«Qualsevol enunciat hipotètic de la vida pràctica i de la ciència empírica es refereix a aquest horitzó canviable, però sempre coposat, pel qual la tesi del món rep el seu sentit essencial».

* * *

[notes de lectura al text §47]

1. Experiència legitimadora i consideració d'idees

D'acord amb les resultants a propòsit de la consciència i de la cosa natural s'hi proposa una consideració que entoma les pluralitats d'una consciència empírica com a correlat de la cosa o del seu "ésser-en-si", que es perllonga amb ponderacions a propòsit del "món real" i de la transcendència.

Si mes no l'experiència es lliura, per a l'autor, en el reguitzell de connexions empíriques ordenades determinadament (hi ha també la idea pura de l'experiència legitimadora).

S'estableix doncs el correlat esmentat entre la consciència empírica i l'objectivitat de la cosa, que equival a dir entre les connexions empíriques i la cosa fàctica; i també s'indica el correlat entre l'experiència fàctica i el món real.

Llavors s'entoma, essencialment, és a dir, eidèticament, aquella diferenciació entre cosa i consciència empírica. En la consideració eidètica, s'hi gaudeix de la *idea* de transcendència i de l'ésser-en-si, i de la *idea* d'una experiència legitimadora (es correlacionen eidèticament les dues idees).

Si hi ha “el món real” com a correlat de la nostra experiència fàctica, també s’hi troba “mons possibles” correlats de variacions possibles de la idea de consciència experienciadora.

Tot això hauria d’estendre’s a les coses no vistes, segons un horitzó indeterminat, però determinable, en conjunt correlat dels components d’indeterminació essencialment lligats a l’experiència de les coses.

2. A propòsit de la transcendència com a idea.

1. En el relat husserlià hi ha un desdoblament, plenament assumit: les vivències i la cosa; l’experiència fàctica i el món natural com a correlat, la idea d’una “consciència experienciadora” i els múltiples mons possibles, etc.

Val la pena d’observar des d’aquí com entoma un afer rellevant, el de la transcendència, quan diu:

«cal doncs que un hom no s’enganyi per la manera de parlar de la transcendència de la cosa enfront de la consciència, o del seu “ésser-en-si”. El concepte estricte de transcendència de la cosa, que és la mesura de totes les expressions raonables sobre la transcendència, no cal formar-lo d’enlloc més que no sigui del propi contingut essencial de l’experiència; és a dir: de les connexions *classificades* determinativament que anomenem experiència legitimadora [*ausweisende Erfahrung*]. La idea d’aquella transcendència és així el correlat eidètic de la idea pura d’aquesta experiència legitimadora».

Hi ha una complementarietat entre aquestes idees: Husserl repetí força vegades que no es tracta mai d’una posició berkeleyana, defensà que no se li treu res al món, sinó que sols es lleva l’absurd d’interpretar-lo absolut, quan això mateix, afegí, és estrany en la manera natural de considerar-lo, etc.

2. Versemblantment un afer natural no pressuposaria que no fos en (o de) una consciència, ni pressuposaria que es pogués oferir des de tots els punts de mira possibles, sinó sols que les coses, en cada atendre-les, es lliuressin com ho fan, *i amb tot el*

contingut que podrien tenir, en tant que no serien altrament. Es palesaria un ens natural perquè no res altre seria capaç de lliurar el que es considera i s'entoma. La textura cognoscitiva no sembla analitzable, no seria possible de gaudir panoràmicament de la influència de l'experiència anterior en l'actual: hi hauria un límit per a una qualsevol investigació, tal i com va dir Bertrand Russell, en un altre context, i l'admissió de la no anàlisi del fet que hi ha transcendència i, en conjunt, continguts, seria un *sine qua non* de l'estudi, que ja en tindria prou a desbrossar el que hi ha.

II

§49. LA CONSCIÈNCIA ABSOLUTA COM A RESIDU DE L'ANORREAMENT DEL MÓN

Amb tot això no s'ha dit que hi hagi de donar-se un món o àdhuc alguna cosa. Més aviat, si pensem en el conjunt del que anem dient, si recordem que en l'essència de la transcendència de la cosa hi ha la possibilitat de no ser, «llavors sembla obvi *que l'ésser de la consciència, de qualsevol corrent vivencial en general, esdevindria modificat necessàriament, sí, per l'anorreament del món de les coses, però no esdevindria afectat en la seva mateixa existència [Existenz]*». Un tal anorreament sols vol dir que, en el corrent vivencial, s'hi exclouen certes connexions empíriques ordenades, i per tant connexions, de la raó teoritzant, que s'hi orienten. Això no exclou, però, d'altres vivències i connexions de les vivències. «*Per això cap ésser real [reales], cap que es representa i legitima conscientment per aparicions, no és necessari per a l'ésser de la mateixa consciència (en el sentit lat del corrent vivencial)*».

«L'ésser immanent és així indubtablement ésser absolut en el sentit que per principis nulla "re" indiget ad existendum.

D'altra banda el món de la "res" transcendent depèn enterament de la consciència, i certament no d'una consciència lògicament concebuda, sinó actual».

Tot això resta clar a partir del que hem anat dient. L'afer transcendent es lliura per mitjà de connexions empíriques. Es dona d'una manera directa i amb una perfecció creixent en els continus perceptius unísons, en certes formes metòdiques d'un pensament que es basa en l'experiència: es va aconseguint més o menys mediatament una determinació teòrica incisiva i sempre progressiva. Suposem ara que la consciència sigui de tal manera que el seu subjecte pugui efectuar, en un comportament lliure teòric sobre l'experiència i el pensament empíric, unes tals connexions; suposem-hi també que no hi faltés res per tal que hi

hagués l'aparició d'un món unitari i el seu coneixement. «Preguntem ara, tot això pressuposat, ¿és encara *pensable*, i no més aviat un contrasentit, que el món transcendent corresponent *no* sigui?»

«Veiem per tant que consciència (vivència) i ésser real [*real*] no són de cap manera classes d'ésser d'igual ordre, que visquin en pau l'un al costat de l'altre, es “refereixin” ocasionalment l'un a l'altre o es “relliguin” l'un amb l'altre. Parlant de debò: relligar-se, fer un tot, sols ho pot fer allò que està essencialment emparentat, quan tant l'un com l'altre tenen una essència pròpia en un sentit igual. Ésser immanent o absolut i ésser transcendent volen dir, els dos, és clar, “ens”, “objecte”, i els dos tenen, és clar, el seu contingut determinatiu objectiu: és evident, però, que el que objecte i determinació objectiva volen dir en ambdós casos sols s'esmenta igualment per categories lògiques buides. Entre consciència i realitat [*Realität*] s'obre un enorme esvoranc de sentit. Aquí un ésser que s'ombreja, merament relatiu i accidental, mai no donat absolutament; allí un ésser necessari i absolut, per principis no donat per ombreig i aparició.

«Per això és clar que, malgrat un qualsevol parlar, certament justificat en el seu sentit, d'un ésser real [*real*] del jo *humà* i de les seves vivències conscients *en* el món, i de tot allò, sigui el que sigui, que hi pertanyi pel que fa a les connexions “psicològiques” – que, malgrat tot, la consciència, considerada en “*puresa*”, ha de valer com *una connexió òntica tancada en si*, com una connexió d'ésser *absolut* on res no pot entaforar-s'hi i d'on res no pot escórrer-se'n; connexió que no té un defora espaciotemporal, ni pot ser introduïda en una connexió espaciotemporal; no pot experimentar causalitat de cap cosa ni exercir causalitat sobre cap cosa – pressuposat que la causalitat tingui el sentit normal de causalitat natural, com una relació de dependència entre realitats [*Realitäten*].

«Per la seva banda tot el *món espaciotemporal*, en el qual s'hi compta l'home i el jo *humà* com a realitats individuals subordinades, és *segons el seu sentit mer ésser intencional*, per

tant un ésser que té el sentit merament secundari, relatiu, d'un ésser *per a* la consciència. És un ésser que la consciència estableix en les seves experiències, el qual per principis sols és intuïble i determinable com a allò idèntic de les multiplicitats motivades de l'aparició – *més enllà d'això, però, és un no-res*».

* * *

[notes de lectura al text §49]

1. Consciència i realitat.

En el segon quadern ja hi va haver ocasió de parlar una mica a propòsit de l'ésser immanent i del fet que sigui possible que el transcendent no sigui.

L'ésser immanent es considera absolut, alhora que l'ésser transcendent és determinable com a allò idèntic de les connexions empíriques motivades.

El text suggereix que l'existència de la consciència no esdevindria afectada per l'anorreament del món de les coses; distingeix de cap a cap la consciència i l'ésser real: el primer absolut, el segon relatiu, els dos són “ens” i “objectes”, però entre els dos hi ha un esvoranc de sentit; el primer és un ésser necessari, no donat per ombreig i aparició, el segon s'ombreja, és accidental.

Justament deu ser la inversió d'una posició de la realitat que mantingués impensable una consciència sense ser-ho d'un afer real.

2. El caràcter parcial de la pregunta per l'home

Potser val la pena d'assenyalar l'esment a l'home i al jo humà com a realitats individuals, per tant que tenen un sentit d'un ésser intencional, com qualsevol realitat. Això contrasta amb la consciència com una connexió òptica tancada en si, una connexió d'ésser absolut, un corrent vivencial.

Sens dubte la interpretació que fa de l'home i del jo humà es fa en termes de contingència, relativitat, etc.; en poques paraules: són realitats. Husserl expressà clarament que una línia de problemes bàsics no es troben en l'estudi de l'home o del jo humà, és a dir, seguint unes tals realitats (que les interpretà paral·lelament a les altres). Hi ha quelcom més bàsic que no és ben bé el d'un contingut que afecti la realitat de ser home o d'un jo humà.

En el seu cas aquest quelcom restà explícit, i de vegades amagat, pel corrent vivencial, per la consciència amb les connexions empíriques ordenades, per exemple, i pel jo de la consciència. Deixi's de banda el corrent vivencial i l'experiència fàctica: resta el pol de la consciència (que descabdella en un altre apartat, i que pressuposa la modificació de la tesi natural, cf. §80). Malgrat la manera que ho expressà resta palès que féu saber a través d'un jo pol en plena desconexió, que per tant no és el jo humà de la tesi natural, el que seria un tret singular d'un qualsevol ésser (immanent o transcendent en el cas de Husserl).

Però és que, més enllà de tot això, amb Husserl se suggereix que, deixant la indiscutible rellevància dels problemes humans, des d'alguna punt de mira la pregunta per l'home no és la del nivell més bàsic: si el jo com a pol està referit en el corrent vivencial i, alhora, el pressuposa una qualsevol experiència del món, llavors l'home no és res més que una de les realitats que suposen aquell pol¹.

---

¹ Per a més detalls a propòsit del jo com a pol, cf. §57.1.

III

§50. L'ACTITUD FENOMENOLÒGICA I LA CONSCIÈNCIA PURA COM EL CAMP DE LA FENOMENOLOGIA

«Així es capgira el sentit comú del mot ésser. L'ésser que per a nosaltres és el primer és en si el segon, és a dir, és el que és sols per “referència” al primer. No com si un ordre cec de lleis hagués fet que l'*ordo et connexio rerum* s'hagués de dirigir segons l'*ordo et connexio idearum*. La realitat, tant la realitat de la cosa presa individualment com també la realitat del conjunt del món, està privada essencialment (en el nostre sentit estricte) d'independència. No és pas en si un absolut i no es relliga secundàriament a d'altres, sinó que és a penes no-res en sentit absolut, gairebé no té “essència absoluta”, té l'essencialitat de quelcom que per principis és *sols* intencional, *sols* sabut, representat conscientment, que apareix.

«Dirigim doncs de nou els nostres pensaments al capítol primer, a les consideracions sobre la reducció fenomenològica. Ara s'esclareix que en efecte davant l'actitud teòrica natural, el correlat de la qual és el món, ha de ser possible una nova actitud que, magrat la desconexió d'aquesta natura tota psicofísica, deixa quelcom sobrant – el camp complet de la consciència absoluta. En lloc de viure per tant ingènuament en l'experiència i d'investigar teòricament l'experienciat, la natura transcendent, nosaltres efectuem la “reducció fenomenològica”. Amb d'altres paraules: en lloc d'*efectuar* [*vollziehen*] d'una manera ingènua els actes pertanyents a la consciència natural constituent i de deixar-nos determinar per les motivacions que hi ha allí en profit de noves tesis transcendents – nosaltres posem totes aquestes tesis “fora d'acció”, no hi prenem part; la nostra mirada aprehensora i teòricament investigadora, la dirigim a la *consciència pura en el seu ésser propi absolut*. És això doncs el que roman sobrant com el “residu fenomenològic” cercat, sobrant malgrat que hem

“desconnectat” tot el món amb les seves coses, éssers vius, homes, inclosos nosaltres mateixos. No hi hem perdut pròpiament res, sinó que hem guanyat el complet ésser absolut, aquell que, comprès com cal, conté totes les transcendències mundanes, les “constitueix” en si mateix.

«Aclarim això en detall. En l’actitud natural nosaltres *efectuem* simplement tots els actes pels quals el món és allí per a nosaltres. Vivim ingènuament en la percepció i en l’experiència, en aquests actes tètics on ens apareixen les unitats de les coses, i que no sols apareixen, sinó que es donen amb el caràcter d’“existents” [“*vorhanden*”], de “reals” [“*wirklich*”]. Conreant la ciència natural nosaltres *efectuem* actes de pensament ordenats logicoexperimentalment, en els quals aquestes realitats, així preses, com donades, són determinades pensant, en els quals actes també es conclou, a partir del fonament d’unes tals transcendències determinades i experimentades directament, sobre d’altres. En l’actitud fenomenològica *impedim* en una universalitat per principis l’*efectuació* de totes aquestes tesis cogitatives, això és, les efectuades, les “posem entre parèntesi”, “no prenem part en aquestes tesis” per a les noves investigacions; *en lloc de viure-hi*, d’efectuar-les, efectuem sobre seu actes dirigits de *reflexió*, i les aprehenem, les mateixes, com l’ésser *absolut* que són. Vivim ara després d’això en uns tals actes de segon grau, el donat dels quals és el camp infinit de les vivències absolutes – *el camp fonamental de la fenomenologia*”.

* * *

[notes de lectura al text §50]

1. L’actitud fenomenològica i la ingenuïtat

Husserl va escollir com a camp fonamental de la fenomenologia, a tall de residu, el corrent pur de vivències d’acord amb el pressupòsit que és a partir de les connexions empíriques ordenades, que permeten les consideracions essencials de les

motivacions, i de les idees corresponents, que *efectuem* actes ordenats pels quals un món natural i, en conjunt, transcendent és allí, amb l'afegit que a través de la desconnexió d'aquest efectuar es retroba l'ésser absolut.

Es parla de la manera de viure ingènuaament l'experiència d'una natura transcendent. En efecte convé d'assumir la rellevància d'haver suposat el caràcter ingenu de l'actitud ordinària, entre d'altres motius perquè es gràcies a aportacions com la fenomenologia que el criticisme ha arribat a uns graus prou exigents.

Deu ser inevitable que l'assoliment d'unes fites, la circumstància d'haver pujat un graó més en la revisió de supòsits, comporti, mirant enrere, un cert sentiment de desconcert. El pensador d'avui es deutor també de Husserl, i deu creure's així mateix que ha guanyat quelcom no atès per la mirada ingènua.

IV

§53. ELS ANIMALS I LA CONSCIÈNCIA PSICOLÒGICA

Després d'explicar una mica més la significació de les consideracions transcendents que fa (§51, i de fer entenedora la cosa física a partir de la cosa intencional empírica (§52), Husserl va acabant el capítol tercer de *La meditació fenomenològica fonamental* amb algunes consideracions a propòsit del pas de la consciència fenomenològica, que mai dels mais no té un ordre ontic comparable a un ésser natural, a la consciència psicològica.

«Una classe *pròpia de concepció* [*Auffassung*], o sigui *d'experiència*, una classe *pròpia d'apercepció* [*Apperzeption*], efectua l'obra d'aquest, per dir-ho així, “relligament”, d'aquesta realització de la consciència». La consciència mateixa no perd res de la seva essència quan es fa una referència psicològica al corporal [*Körperliches*]: l'ésser corporal es mostra per aparicions, es representa per ombreigs sensitius, malgrat que la consciència aperceptiva natural, el corrent vivencial, el corrent humà i animal, que s'experimenta relligat amb la corporalitat, no aparegui per ombreigs en aquella apercepció.

Però hi ha aquí quelcom que ha esdevingut part de la natura. «En si mateixa [aquesta part] és el que és, d'una essència absoluta. Però no és aprehesa en aquesta essència, en aquest aquí fluent, sinó “com a quelcom concebut”; i en aquesta concepció peculiar es constitueix un peculiar *transcendent*: apareix ara un *estat* [*Zuständlichkeit*] conscient d'un idèntic jo-subjecte *real* [*real*] que hi mostra les seves propietats individuals reals, i que ara – a tall d'aquesta unitat de propietats que es mostren en estats – és conscient com a unit amb el cos que apareix [*mit dem erscheinenden Leibe*]. *Apareguent* es constitueix doncs la unitat natural psicològica home o animal com una unitat *fundada* corporalment [*leiblich*], que correspon a la fundació de l'apercepció».

«Com en tota apercepció transcendent s'efectua essencialment, també aquí, una *doble actitud*. En una la mirada aprehensora va a l'objecte apercebut a través de la concepció transcendent; en l'altra reflexivament a la consciència pura conceptivadora. Segons això tenim en el nostre cas, d'una banda l'*actitud psicològica*, on la mirada naturalment posada va a les vivències, per exemple, a una vivència d'alegria, com a *estat vivencial* de l'home, o sia, de l'animal. D'altra banda tenim com a possibilitat essencial la, trenada conjuntament, *actitud fenomenològica*, que, reflexionant i desconnectant la posició transcendent, es gira a la consciència absoluta, pura, i troba l'apercepció d'estat d'una vivència absoluta: així, prenent l'exemple de dalt, la vivència de sentiment d'alegria com a dada fenomenològica absoluta, però enmig d'una funció conceptivadora que ho anima, precisament la funció de “manifestar” un estat d'un jo-subjecte humà relligat amb el cos [*Leibe*] que apareix. La vivència “pura” “es troba” en un cert sentit en l'apercepció psicològica, en la vivència com a estat humà; amb la seva essència pròpia agafa la forma d'estat i amb això la referència intencional al jo-home i a la corporeïtat humana. Perd la vivència concernida, en el nostre exemple el sentiment d'alegria, la forma intencional (i això és ben bé pensable), llavors pateix sens dubte una alteració, però sols la que la simplifica en *consciència pura*, la que no té més cap significació natural».

Husserl estableix després (§54) que tota la informació que ens lliura la consciència psicològica és contingent, relativa, i que és també conjecturable un anorreament de la realitat psíquica (del cos, de l'ànima, dels estat psíquics, del jo-subjecte empíric, i d'una qualsevol altra unitat intencional, totes són empíriques) malgrat que sempre quedi la vivència absoluta. «Totes les unitats empíriques i per tant també les vivències psicològiques són *índexs* per a connexions absolutes vivencials amb una forma essencial característica».

Finalment acaba el capítol defensant que «*totes les unitats reals són “unitats de sentit”*», pressuposen la donació de sentit [*Sinngebung*]; el mateix món té el seu propi ésser com un cert “sentit” que pressuposa la consciència absoluta com a camp de la donació de sentit. Husserl arriba a dir que «una realitat [*Realität*] absoluta val exactament tant com un quadrat rodó» (§55).

* * *

[*notes de lectura al text §53*]

1. La consciència aperceptiva i el cos.

1. Les característiques de la consciència psicològica s'esbrinen a través d'una concepció pròpia, l'«apercepció», que fa una mena de relligament. Aquella concepció és d'un estat conscient psicològic, que es perllonga amb una referència al cos propi. Apareix (l'apercepció no s'ombreja) un estat conscient d'un idèntic jo-subjecte real, i apareixent hi ha la unitat natural psicològica home o animal.

Es tracta d'una interpretació prou elaborada amb la qual s'està parlant d'un estat interior: sembla, per exemple, que el sentiment s'agafa, gaudeix d'una realitat, que se'l pot referir al cos propi.

Husserl versemblantment adaptà la consideració psicològica a la distinció radical entre vivència i realitat transcendent, amb l'afegit que la consciència aperceptiva no es lliurava per ombrejos.

2. Bastaria que es deixés de banda el marc des d'on es vol copsar aquests afers, i que romanguessin tots els estats, el jo-subjecte, l'home, àdhuc la referència al cos propi, per tal de presentar els afers subjectius com a maneres de mostrar-se el cos, en les seves múltiples accepcions.

LA MEDITACIÓ FENOMENOLÒGICA FONAMENTAL

**CAPÍTOL QUART
LES REDUCCIONS
FENOMENOLÒGIQUES**

I

§56. L'ABAST DE LES REDUCCIONS, §57. LA DESCONNEXIÓ DEL JO PUR

El capítol quart de *La meditació fenomenològica fonamental* està dedicat a les reduccions fenomenològiques: car el mitjà metòdic que és la desconnexió de la natura deixa encara per a saber què es pot usar i què no. Queda clar que, quan desconnectem el món natural, el físic i el psicofísic, també resten desconnectades totes les objectivitats individuals que es constitueixen a través de les funcions valoratives i pràctiques de la consciència; tota la gamma dels productes culturals, les obres de les arts tècniques i estètiques, les ciències (en la mesura que no són enteses com a unitats de validesa, sinó que se les qüestiona com a *facta* culturals), els valors estètics i pràctics d'una qualsevol mena. També queden desconnectades realitats com l'Estat, el costum, el dret, la religió. Per tant totes les ciències de la natura i de l'esperit (§56).

¿Queda desconnectat el jo pur? Husserl diu que no (§57): en la reflexió tota cogitatio efectuada pren la forma explícita d'un cogito. «El jo sembla ser-hi constantment, sens dubte necessàriament, i aquesta constància no és patentment la d'una vivència estúpida persistent, d'una “idea fixa”. Més aviat correspon a cada vivència que arriba i que transcorre el fet que la seva “mirada” [*del jo*] vagi “a través” de cada cogito actual a allò objectiu. Aquest raig de la mirada canvia amb cada cogito, es projecta de nou amb cada nou cogito, desapareix amb aquest. El jo, però, és quelcom idèntic. Si més no, considerat per principis, *cada cogitatio pot canviar*, arribar i anar-se'n, mentre hom pot dubtar si cada cogitatio és *necessàriament* fugaç o sols *fàcticament* fugaç, com ho trobem. Per contra el jo pur sembla ser, però, *necessari* per principis; i, com a quelcom absolutament idèntic en un qualsevol canvi real i possible de vivències, no pot valer *en cap*

sentit com a part real [reelles Stück] o moment de les mateixes vivències». Un tal jo s'ofereix com un peculiar transcendent en l'immanent.

* * *

[notes de lectura al text §57]

1. Jo pur, jo subjecte i el conscient.

1. Són prou conegudes les crítiques que va rebre Husserl a propòsit del jo idèntic (cf. també §80 de les *Ideen*), que no canvia malgrat traspasar cada vivència canviable.

En efecte fa la impressió que no volgué pas mostrar com era possible un jo així una vegada assumit el corrent vivencial, sinó que sembla que hauria pretès més aviat fer una distribució d'elements mentre donava per descomptat aquest fer-se actual en cada cogitatio.

Com diu a §80, no conté components essencials ni cap contingut explicable, és en si per a si [*an und für sich*] indescriptible: jo pur i res més.

I cal tenir present que, mentre en actitud natural sóc jo que percebo, recordo, fantasiejo, etc., una vegada feta l'ἐποχή fenomenològica no es podria pretendre de llevar el jo que manté una referència a les vivències, o al qual s'hi refereixen, malgrat haver-s'hi exclòs el jo humà.

2. Cal reconèixer el mèrit de Husserl d'haver barrinat prou en els afers i d'haver-se atrevit a anar més enllà de l'home real i del jo quotidià.

Certament algunes expressions semblarien prou difícils de comprendre: per exemple, el fet mateix d'haver-hi una referència entre la vivència i el pol; o que aquestes referències creuades permetessin una doble orientació d'estudi, i l'una segons la subjectivat pura, l'altra segons la «constitució» [*Konstitution*] de l'objectivitat.

3. Fet i fet el jo com a pol recull, encara en la forma de la primera persona malgrat la reducció, el que, sense mantenir cap esment del jo, hauria de ser el *si* d'una realitat que gaudeix del conscient², alhora que el jo com a pol explicaria el conscient en les seves diferents modalitats.

Des d'aquí sembla fàcil de considerar el pol, malgrat la suspensió, quelcom que encara és un subjecte real, i per això el pol recull allò que és del jo-subjecte i allò del conscient, en especial el si.

Per tant suposaria dos afer que permeten que s'hi cerqui contradiccions.

En la mesura que es ressitua la consciència en allò real, i que es deixa ser la subjectivitat d'un jo, en aquesta mesura el jo-subjecte i el conscient resten diferenciats. Llavors no cal la postulació d'una identitat o no identitat. Convida a mantenir els canvis del jo-subjecte al llarg dels anys, mentre es convenç que no hi ha massa sentit a parlar de canvis en el conscient, especialment quan se l'expressa com a existència.

---

² Cf. *Introducció a la filosofia* QF50.

II

§58. LA DESCONNEXIÓ DE DÉU, §59. I DE L'EIDÈTIC DE LA LòGICA PURA

Després admet que cal desconnectar la transcendència de Déu (§58), discuteix què cal fer a propòsit de la transcendència de l'eidètic (§59): es tracta d'objectes "universals", de les essències, que en cert sentit són transcendents perquè no es troben realment [*reell*] en la consciència; però no les podem desconnectar indiscriminadament sense fer impossible la ciència de la consciència pura. Husserl raona com segueix: a cada esfera regional d'un ésser, li correspon una ontologia (a la natura física, una ontologia de la natura; a l'animalitat, una ontologia de l'animalitat), i totes aquestes disciplines (descabdellades o postulades) cauen dins de la reducció. A banda de les ontologies materials hi ha l'ontologia "formal", conjuntament amb la lògica formal de les significacions del pensament; el nostre autor proposa col·locar entre parèntesi la lògica formal i les disciplines de la *mathesis* formal, «pressuposat, sí, que la investigació de la consciència pura de la fenomenologia no posa cap altra tasca, ni ha de posar-se, que aquelles anàlisis descriptives que es lliuren en la intuïció pura», on les disciplines matemàtiques no hi tenen res a fer. «La fenomenologia és ara en efecte una disciplina *purament descriptiva* que investiga el camp de la consciència pura transcendental a través de la *intuïció pura*», on no hi ha lloc per als sistemes deductius. Si fes ús de proposicions lògiques serien de fet axiomes lògics (com el principi de no contradicció), que la fenomenologia veuria exemplificats en les dades del seu camp. «Podem incloure doncs la lògica formal i tota la *mathesis* en general en l'ἐπιτοχή expressament desconnectadora, i en aquest respecte estar segurs de la legitimitat de la norma que com a fenomenòlegs volem seguir: *no recórrer a res més que a allò que puguem tenir agafat essencialment* [*wesensmäßig einsichtig machen*] *en la mateixa consciència, en la pura immanència*».

* * *

1. La descripció fenomenològica

1. La descripció com a mètode fenomenològic, i a través de la intuïció pura, va esdevenir una de les característiques assenyalades d'aquest moviment.

Car la descripció fenomenològica volia investigar el camp de la consciència pura transcendental a través de la intuïció pura.

2. Es podria interpretar que la descripció esmentada manté unes condicions en la fenomenologia que la singularitzen respecte de la descripció ordinària.

Perquè si la consciència pura és el lloc de la fenomenologia, i no s'assumeix l'obtingut en l'actitud natural, la desconexió d'un qualsevol procediment formal, de l'aplicació d'axiomes, de l'assumpció de déu, i d'altres, podria assumir-se ben bé com una manera de fer fora un qualsevol prejudici, o la defensa de quelcom que es fa propi, sense que s'hagi discutit prou la seva validesa.

Des d'aquest punt de mira la comanda de descriure hauria d'entomar-se com la manera idònia de fer filosofia, en l'accepció que caldria circumscriure's tant com fos possible a la «intuïció» (és a dir, a allò lliurat) excloent de deixar de considerar per tants costats com sigui possible, o convingui, una qüestió, sense tenir en compte el que encara no ha estat estudiat.

La descripció husserliana abraçaria doncs dos afers diferents: el que fa referència a la consciència pura transcendental (i que ja hem comentat), i la renúncia de l'adquirir mancat d'haver-lo atès prou.

Això faria que les desconexions haurien de ser distingides així mateix pel seu abast: les unes afectarien el món natural, les altres uns qualsevol pressupòsits no plenament elucidats.

La descripció husserliana possibilitaria de fer filosofia en les millors condicions. Certament l'autor estimà que el seu camp era la consciència pura: la discussió que això sigui així no llevaria que la crida a descriure no fos la més encertada.

3. Fet i fet, deixant un qualsevol assumpte transcendent, aquest sobrepassar el que ja se suposa, que es comporta llavors com a prejudici, l'apropa al que és comunament descriure.

En l'ús del llenguatge quotidià algú descriu quan, fent fins i tot ús d'interpretacions, de valors, de coneixements, de referents culturals, etc., més o menys pretén limitar-se a l'esment dels esdeveniments, a través d'una selecció, de manera que s'assaja de no introduir-hi explícitament opinions pròpies, sentiments propis, valoracions pròpies. Podria haver-hi l'esforç de fer més objectiva la descripció, àdhuc en perjudici d'un mateix: resta que sempre seria una tasca a fer, l'esforç d'esmentar el que es rellevant sense massa prejudicis, tenint sempre present la realitat a descriure tal com se sap dur a terme. És clar que es podria fer passar per descripció una manifestació clarament parcial, però no val la pena de prosseguir en aquestes possibilitats, etc.

III

§60. LA DESCONNEXIÓ DE LES DISCIPLINES EIDETICOMATERIALS

Sobre la desconexió de les disciplines eidèticomaterials (§60) Husserl assenyala una esfera que clarament no es pot desconnectar: l'esfera essencial de la mateixa consciència fenomenològica purificada. Àdhuc si tenim la finalitat d'estudiar la consciència pura en les seves peculiaritats singulars, no podem estar-nos de l'apriori de la consciència. Una ciència de fets no pot desprendre's del dret de fer ús de veritats essencials que es refereixen a les objectivitats individuals del seu propi àmbit. La fenomenologia és una ciència *eidètica*, una ciència essencial de la consciència transcendentalment purificada.

Des d'aquí podem assumir que s'hi exclouï, en la fenomenologia, totes les essències "transcendents", ("cosa", "figura espacial", "moviment", etc., "home", "sensació humana", "ànima", etc.). Aquí Husserl vol practicar expressament una ampliació de la reducció originària a tots els dominis eidèticotranscendents i a les ontologies que els corresponen, és a dir, vol insistir que la reducció no sols val per a les ciències empíriques de la natura animada o inanimada, sinó també per a una qualsevol altra disciplina eidètica existent o possible que tingui una orientació transcendent. La fenomenologia és un pur ensenyament descriptiu essencial de les formes immanents de la consciència.

* * *

[notes de lectura al text §60]

1. Una ciència eidètica

1. Els primers paràgrafs de les *Ideen* estan dedicats a una presentació dels fets i de l'essència.

Si més no la fenomenologia vol ser una ciència eidètica que descriu en aquest nivell fets de la consciència pura: precisament dir que en fa una descripció essencial equival a expressar que unes tals essències encarnen allò a priori de la consciència referit al que n'és immanent, com sigui que serien la manera de pensar les individualitats de la consciència pura.

En d'altres paraules: les essències de la fenomenologia són respecte dels fets de la consciència pura, el que d'altres essències són respecte de les objectivitats individuals en la dimensió transcendent.

Des d'aquí s'entreveu millor que la intuïció pura pugui permetre la descripció eidètica (essencial).

2. Deixant Husserl potser es podria desenvolupar la següent nota: un cos natural, per exemple, seria el que se n'ha agafat, observat, mirat per molts cantons, etc.; l'objecte perceptiu que es considera, i el seu ens fóra la seva realitat.

Quan se'l deixés de banda i n'hi hagués una expressió, a propòsit d'un cos natural, no sembla que es pogués estimar que es pensa en una essència (sols hi hauria essència, allò que és, en el cos natural esmentat), i només s'hi oferiria una deixa que serviria per a pensar. Una raó de la qual remetria a aquest cos.

IV

§62. L'ACTITUD FENOMENOLÒGICA I LA "DOGMÀTICA"

Més avall (§62) l' autor reprèn la distinció entre l'actitud dogmàtica (on s'inclou la natural) i la crítica, que correspon a la fenomenològica; per això «la peculiaritat caracteritzadora de la fenomenologia és d'incloure tots els coneixements i les ciències dins l'abast de la seva universalitat eidètica, i sobretot tot allò que hi és *immediatament agafat* [*einsichtig*], o que si més no ho hauria de ser si fossin autèntics coneixements. El sentit i el dret d'un qualsevol punt de partida possible immediat i d'un qualsevol pas immediat en un possible mètode pertany al seu cercle d'interessos. Amb això tots els coneixement eidètics (vàlids doncs incondicionalment i universalment) estan encerclats dins la fenomenologia, amb els quals coneixements es dona resposta als problemes radicals sobre "possibilitat" referents a un qualsevol coneixement i ciència donats. La fenomenologia, sobrevinguda com és, fa l'última valoració crítica d'una qualsevol ciència singularitzada per principis, i amb això en especial l'última determinació del sentit de l'"ésser" dels seus objectes i l'esclariment, per principis, del seu mètode. S'entén que la fenomenologia sigui alhora la delera secreta de tota la filosofia moderna» (Husserl cita Descartes, Locke, Hume i Kant).

* * *

[notes de lectura al text §62]

1. El repte de la fenomenologia

La fenomenologia ha estat exemplar en l'exercici d'una determinada consideració radical, d'un voler fer una disciplina estricta: hi ha una voluntat de no allunyar-se d'un criteri d'exactitud, per tant quelcom que l'apropa a molts d'altres

corrents occidentals del pensament. Perquè sens dubte una qualsevol presa de posició en filosofia hauria de seguir un tal exemple, que alhora sembla l'única manera de trobar un *progrés individual*, una *rectificació* de punts de vista anteriors, un cert eixoriment des de mandres i des de rutines anteriors.

Ha estat gràcies a homes com Husserl i Heidegger, o Merleau-Ponty i Sartre, gràcies a fenomenòlegs i existencialistes, que s'ha insistit en el caràcter del coneixement, en l'accepció que els avatars dels continguts de les ciències, naturals o socials, dels confins de l'univers o els històrics, són descobriments que es fan a partir d'una activitat que se sorprèn conscient; que les conviccions més establertes a propòsit de la validesa d'una informació, de la seva objectivitat en el sentit de poder-la compartir, no és una objecció seriosa per a avaluar-la com a activitat d'un ser-hi; i a l'inrevés: el caràcter conscient d'una qualsevol certesa no sembla ser de cap de les maneres un convit contra l'objectivitat, sinó a evitar de creure que hi ha un saber que no li deu res, que el fer-hi esment en un desplegament de la ciència sigui un atemptat a la integritat, a la validesa del que vol dir ser metòdic i de fiar.

Es podria conjecturar així mateix que la fenomenologia tingué un paper de seducció: la seva qualitat literària i intel·lectual colpí prou, propicià molts interrogants, assenyalà sovint nous aspectes, oferí respostes agosarades, etc., de manera que lliurà un cert estil de pensament, féu palès que hi havia aquí una colla de pensadors que mostraven la fenomenologia més com un moviment que com una escola, més com un grup de gent que convergia que com una doctrina enfaixadora. Tot això fou sens dubte un esperó important, i no sembla que s'hagi pogut dubtar massa a l'hora d'admetre amb franquesa que el paper de fetillera que se li atribueix brolla d'haver sabut tocar amb estil propi els grans temes que preocupen el lector contemporani.